

Adalékok a Szent Anna réten felépítendő „Világ Királynője” kápolna helyének megtalálásához.

Jelen írás a 2014. május elseje, a Világ Győzelmes Királynőjének ünnepére, felajánlásként készült írásom műszaki kivonata és a közben fellelt dokumentumok alapján, tényeket közöl, azok alapján olyan tisztázandó kérdéseket vet föl, amelyek válaszaival a kápolna 1944-évi tervezett helye egyértelműen azonosítható.

A hivatkozott írás:

**Ajándék felajánlása Május elsejére Szűzanyának, a Világ Győzelmes Királynőjének.
(A régi Szent Anna kápolna helyének tisztázása tévedések elkerülésére, a békesség okán.)**

A helymeghatározás alapját a régi, II. világháború után lerombolt Szent Anna kápolna adja, mivel a fellelt dokumentumokban mindenhol kulcsszereplőként találjuk.

1. rész: Szent Anna kápolna helyének tisztázása

Néhány fontosabb adat:

A Szent Anna kápolnát a Normafa melletti Szent Anna réten, a környező települések lakossága építette a településeket összekötő utak találkozásánál.

A kápolnánál ünnepek alkalmából tartottak összejöveteleket és a zugligeti apácák is gyakran zarándokoltak ide. Az idevezető utat az általuk ültetett gesztenyefák szegélyezik.

A kápolnáról képet találhatunk, rövid szöveggel, a Fogas Anna által szerkesztett NATÁLIA NÖVÉR könyvek 1. Kötetében (228. old.), „Az eredeti Szent Anna kápolna” címmel a következő szöveggel:
„Rövid ismertetés:

Szent helye a Svábhegynek Szent Anna kicsinykápolnája a Normafa alatt, Zugliget felett. Szent Anna képét őrző kápolnácska, amelynek múltja az első látájnér település idejére nyúlhat vissza, azon a területen emelkedik, amely Sigray és Czillich birtok volt, amíg 1891-ben a főváros tulajdonába nem került. A budakesziek július 26-án, Anna-napkor processzióval vonultak ide és itt szentmisét hallgattak.”

A kápolnát a II. világháború után, az 1950-es évek elején (egyes források szerint már 1945-ben) politikai felbujtásra lerombolták. (Állítólag egy ifjúsági politikai összejövetelen együtt tüntették el a Világ Győzelmes Királynője Engesztelő kápolna megépült részeivel együtt.)

1992-ben (Natalia Nővér halálának évében) a Salamin család újra felépítette.

Terepbejárás:

A helyszínen az 1992-ben (Salamin család által) újjáépített Szent Anna kápolna található meg a gesztenyefasorban(!) és a mélyút-horhos átmeneténél, tőle néhány m-re É-ra egy fakereszttel és egy épített „plató”val. D-re a mélyutat az elágazásánál, mondhatnánk a végénél, kb.7m hosszan, forrásvízi, vagy az idő vasfogával régóta mérkőző mészkövekkel szegélyezve találjuk. Ezek a kövek nem azonos minőségűek, faközönként változnak.

A hely megtalálásához felhasznált dokumentumok:

0.I. földmérési nyilvántartási térképi adatbázis 2013. 06. 12-i hatályos állapota.

I. a 13469 sz. földmérési alappont 1938-1939. keltezésű pontleírása, amely a vázlat mellett megadja a pont koordinátáit (átszámítva a nyilvántartás akkori Sztg vetületi rendszeréből jelenleg érvényes EOVS rendszerébe) és a Szent Anna kápolna K-i sarkától mért távolságát (1.kép)

II. tömb és pontátnézeti helyszínrajz, feltüntetve a Szent Anna kápolnát (méretarányából adódóan csak alakhelyesen). Korát nem tudni pontosan. Az 1910-ben megépült jánoshegyi Erzsébet kilátó, és az 1898-ban átadott Szent János kórház még nincs rajta, de az 1876-ban átadott Szt. Margit híd és az 1868-ban megépült Lipót mezei tébolyda már szerepel. Kora, így 1876 és 1898 közé tehető. (2.kép)

III. egy 1888-ban készült térrajz (akkori megosztási vázrajz), amely alakhelyesen s valószínűleg mérethelyesen (kb. 2m x 2.7m) tünteti fel a Szt. Anna kápolnát. A fenti idézetből feltételezhetően

ennek alapján került a főváros tulajdonába a Sigray és Czillich birtok. (3.kép a térrajz vonatkozó részlete).

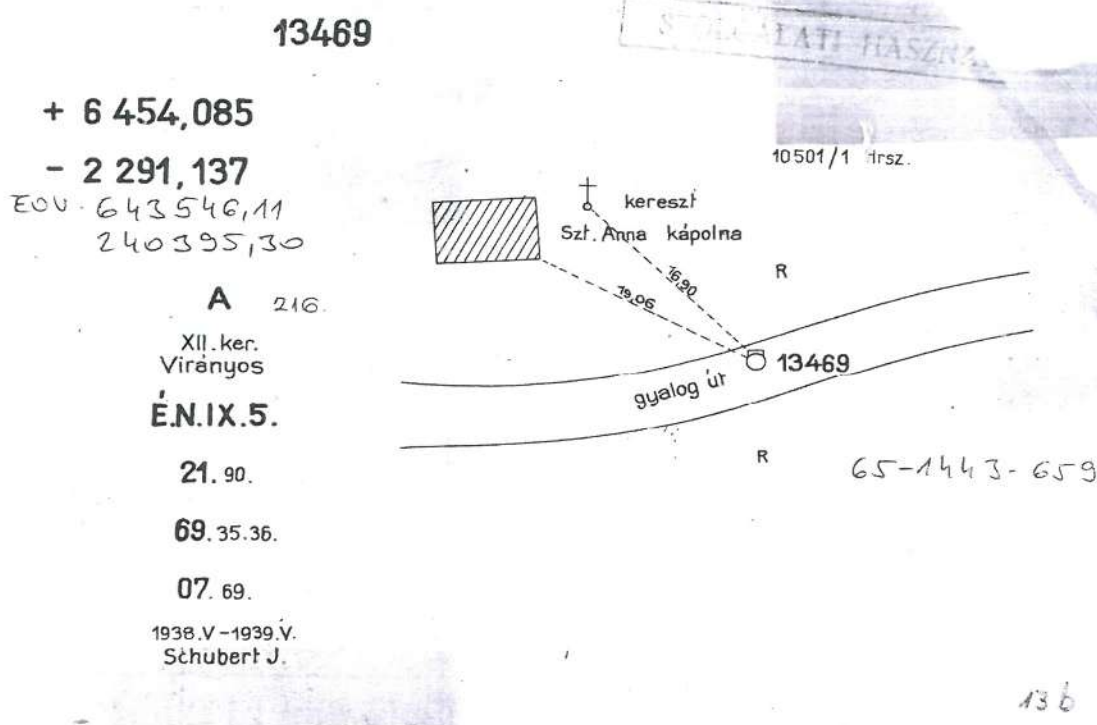
IV. több 1905-1941 között készült képeslap (facebook-ról, fortepan.hu-ról letöltve, FSZEK), amelyek dátuma a forrásuk miatt bizonytalan, de mindegyikük azonosságot mutat a NATÁLIA NŐVÉR I. kötetében (228. old.) található 1923(8?)-as kép kápolnájával, melyet jogvédelem miatt nem közlök. A képek a kápolna hozzávetőleges méreteinek meghatározására is alkalmasak. (4.1., 4.2., 4.3., 4.4.kép)

V. a kérdéses területről néhány jellemző képet (5.1., 5.2.) és egy csökkentett tartalmú felmérési helyszínrajzot (FHSzR) készítettünk, építmények, burkolatok, fák (átmérővel és fajtával) csatornafedlapok, földutak, földmunka felvételével a földmérési nyilvántartási térképi adatbázis 2013. 06. 12-i hatályos állapotának feltüntetésével. (5.3.,kép)

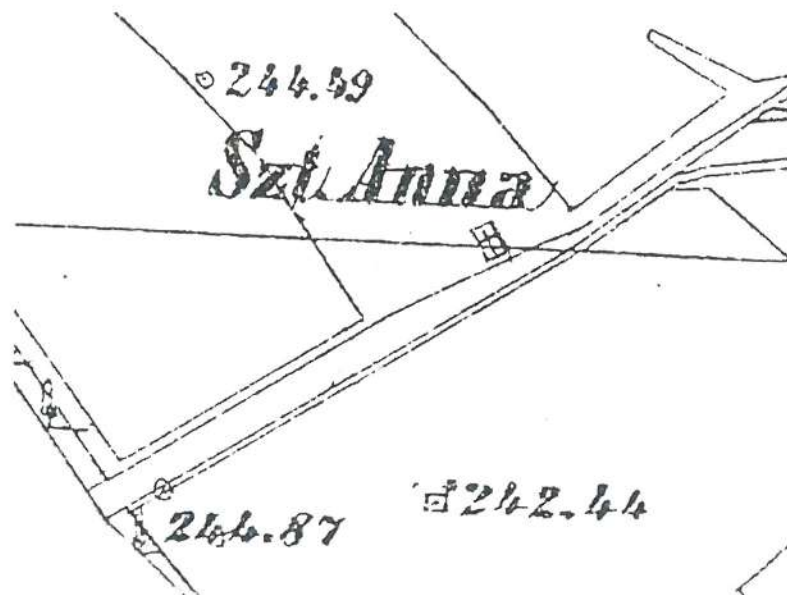
VI. Erre és az evvel összhangban lévő hatályos földmérési nyilvántartási térképi adatbázisra illesztettük a 3. képet (1888-as térrajz részlete), az 1. képen látható pontleírás adatait is főszerkesztve. (6.kép)

VII. egy 1941-es légi fénykép, melyen a Szent Anna kápolna és (mivel lombmentes időszakban készült) a fák, esetleges mesterséges tereptárgyak jól láthatóak, nem takartak. (7.kép rajzzal együtt)

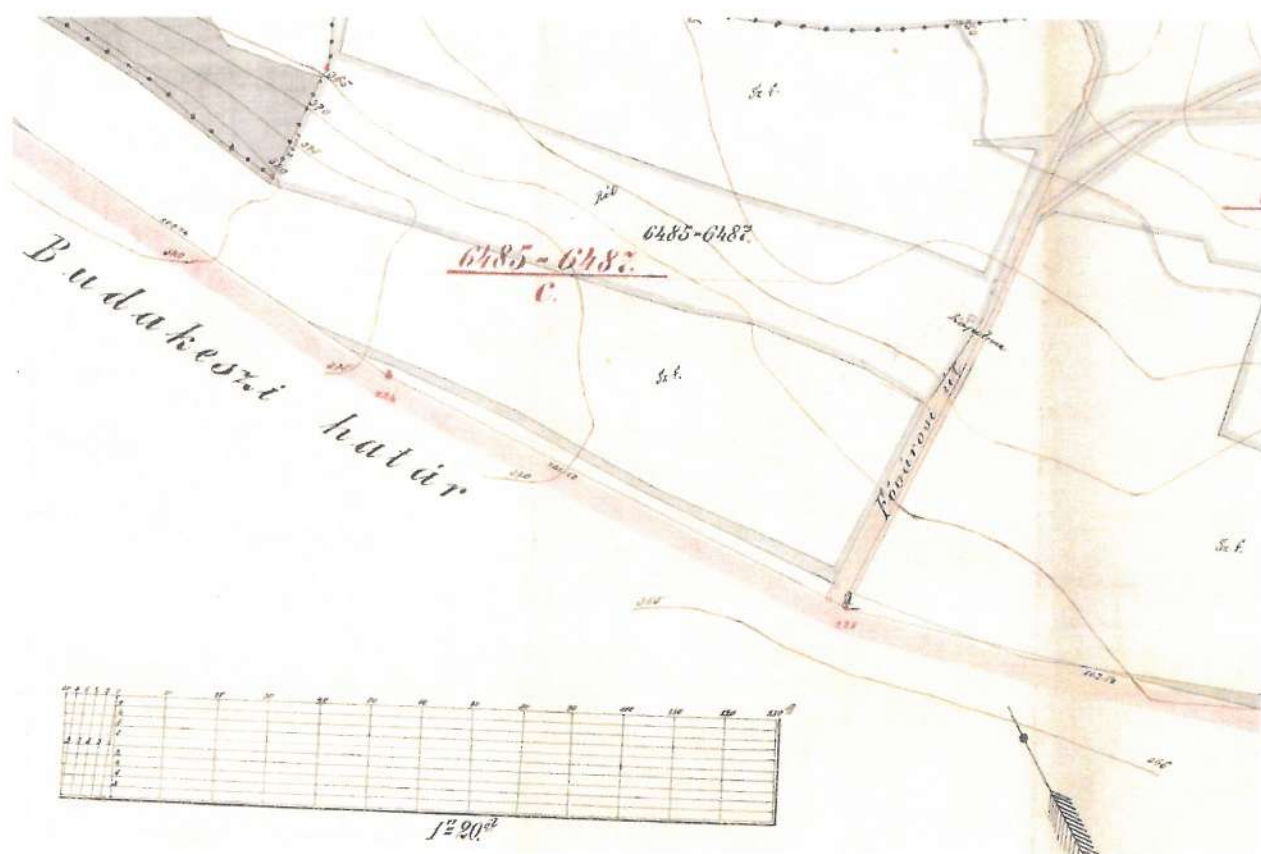
VIII. egy 1951-es légi fénykép, melyen sajnos épületek nem láthatóak, viszont lombmentes időszakban készült, így a fák, esetleges mesterséges tereptárgyak jól láthatóak, nem takartak. (8.kép rajzzal együtt)

1.kép: 13469 sz. földmérési alappont, 1938.-1939. keltezésű pontleírása

2.kép: tömb és pontátnézeti helyszínrajz részlete (1876 és 1898 között)

3.kép:

1888-ban készült térrajz (akkori megosztási vázrajz) részlete, a fontosabb feliratokkal

4.1.kép:

Ezen, az ismeretlen facebook forrás szerint 1905-ben készült képen látható kápolna, azonos a NATÁLIA NŐVÉR I. Kötetében, a 228. oldalon található 1923(8)-as kép kápolnájával

4.2.kép:

Ezen, az ismeretlen facebook forrás szerinti képeslapon látható kápolna, azonos a NATÁLIA NŐVÉR I. Kötetében, a 228. oldalon található 1923(8?)-as kép kápolnájával

4.3.kép:

Ezen, a fortepan.hu forrása szerint 1931-ben készült (FszEK) képen látható kápolna, azonos a NATÁLIA NŐ-VÉR I. Kötetében, a 228. oldalon található kép kápolnájával (Szélessége kb. 2m, magassága kb. 4m.)

A domboldal felől nagyobb, kövekkel védték a nagyobb esőzésektől (mint az 1905-ös képen.).

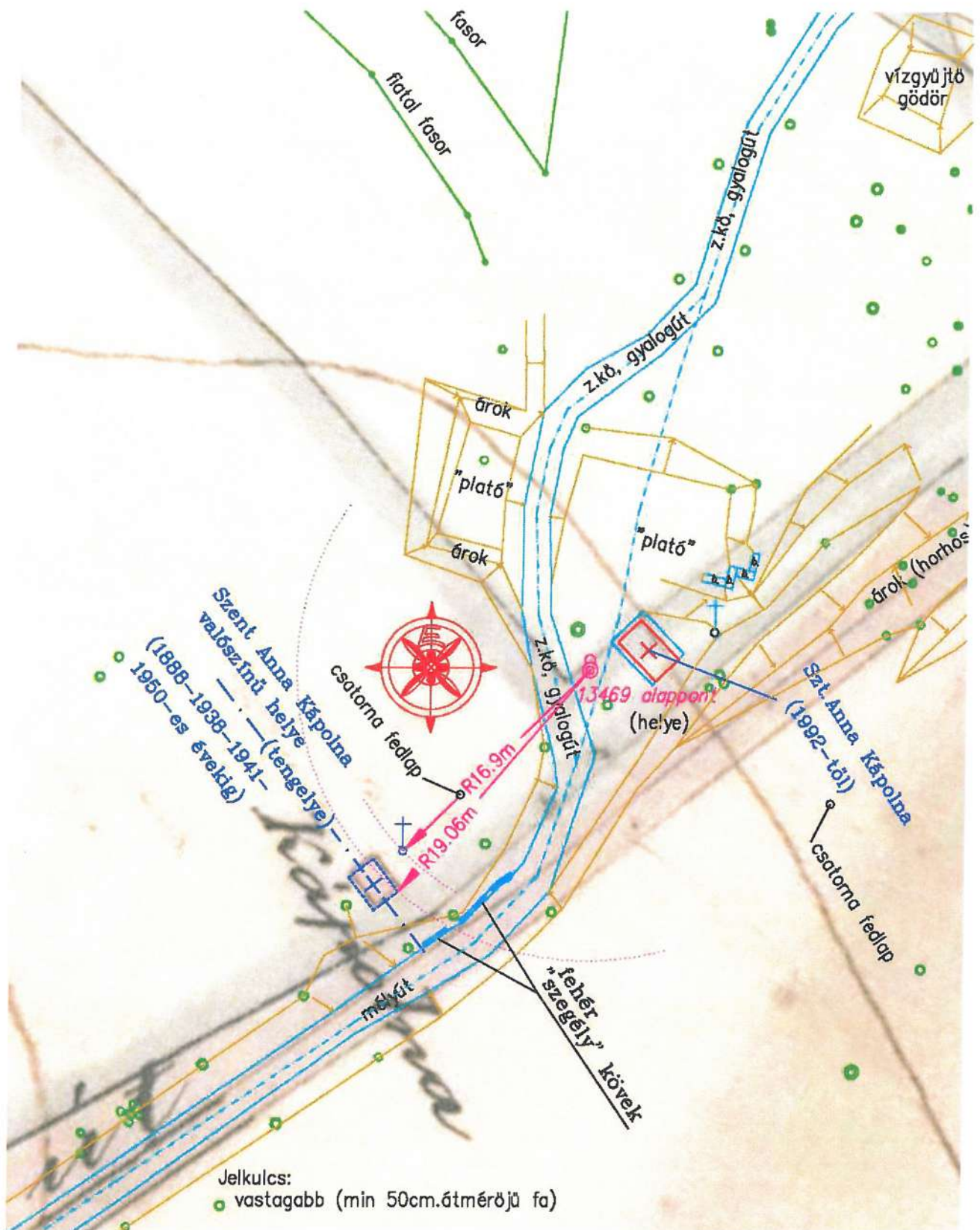
4.4.kép: az 1941-ben készült (FszEK) képen látható kápolna, azonos a 4.3.képen és a NATÁLIA NŐVÉR I. Kötetében, a 228. oldalon található 1923(8?)-as kép kápolnájával. (Hosszúsága 2.5-3m, magassága 4-5m.) Az 1931-es állapothoz képest itt támfal épült a domboldal felől.

5.1.kép: 2013-ban készült a mélyút végénél, a mellette lévő rézsúval és szegélykövekkel védett területről. (DNy felé)

5.2.kép: 2013-ban készült a mélyút végénél, az 1992-ben újra épült Szent Anna kápolnáról. Jól látható, hogy a gesztenye fasorba belelóg a Ny-i része. A gyalogút megkerüli hátulról, de a mérőműszer oldaláról, mivel a fasorok kihagyásában egy épített sík plató helyezkedik el, rézsúvel, bokorral „elállva” a gyalogutat. (ÉK felé)

6.kép:

1888-as térrajz, távolabbi birtokhatárpontok azonossága alapján beillesztett részlete (3. kép) a felmérési helyszínrajzba (5.3. FHSzR) és az 1938-39-es pontleírás (1. kép) adataiból a FHSzR-ba szerkesztett kápolna kontúr (50cm-en belül illeszkedik a térrajz kápolnájához).

Megállapítások, következtetések:

- A tömb és alappont áttekintő térkép, valamint az 1888-as térrajz, a jelen nyilvántartási térképi adatbázisra azonos birtokhatárpontok alapján grafikusán jól illeszthető. Az illesztést elvégezve a kápolna méretében, a mély(föld)úttól való merőleges távolságában ugyan eltérnek, de tartalmi szintjük eltérése miatt a kápolna helye megegyezőnek vehető néhány m-en belül. Mivel a térrajz hitelesebb térkép-terepazonos adatokat kell tartalmazzon az áttekintő térképnél, ezért a térrajzon ábrázolt kápolna adatait fogadtuk el.
 - A kápolna, térrajzon mérhető méreteit (kb. 2m x 2.7m) igazolják a fényképek is.
 - Az 1938-1939-es pontleírás a 13469. sz. földmérési alappont távolsága a kápolna K-i sarkától 19.06m. Mivel a pont állandósított jele (vasszekrény) a helyszínen már sajnos nem található, ezért csak helyzetét jelöltük a FHSzR-on. Attól a fönti távolságban rajzolt köríven található (50cm eltérésen belül) a Szt. Anna kápolna K-i sarka.
 - A felmérésünk szerint fák nem esnek az alaprajz belsejébe, de köré igen!
 - A kérdéses rész elé eső utat régi, mészkö építőkövekkel szegélyezték (5.1. kép). Feltevésünk szerint a lerombolt kápolna maradék, esetleg vízvető köveiből, vagy csatornaárkoláskor talált alapokból (hisz épp mellette van egy csatorna fedlap), talán jótékony segítségként, jelölésként.
 - Az 1941-es légifotón szintén jól azonosítható a kápolna tengelye, a mélyúttól való távolsága pedig igazolja az 1888-as térrajz által már megadott helyzetet kiterjedést (az árnyék becsülhető nagysága alapján. 7. kép)
 - Az 1951-es légifotón a kápolna nem azonosítható be. Fa nem látható az alapterületén, feltételezhető hogy a kápolna, vagy romjainak árnyékát látjuk a berajzolt kontúr fölött É-ra. De ez annyira bizonytalan, hogy addigra már valószínű, hogy le is rombolták.
- Az 1951-es légifotó sajnos nem ad már megfelelő támpontot az elhelyezkedésre.

Viszont a térrajz és a pontleírás és az 1941-es légifotó három külön utat jelent, azonosnak tekinthető eredménnyel!

Eredmény:

A Régi Szent Anna kápolna 1941-ig bizonyosan a fent meghatározott helyen volt. Lerombolásáig, (források szerint 1945-után) minden valószínűség szerint ott állt. Mindezek alapján megállapítható, de ábrázolható és a helyszínen a terepen is kitűzhető a Szent Anna kápolna 1888 és 1941 közötti helye. Kontúrja 1m pontosan A tengelye viszont 50cm-en belül visszaállítható. Így az 1944-es tervekhez, illetve későbbi hivatkozásokhoz kétséget kizárólag használható, de újra is építhető a régi helyén.

Ez viszont nem egyezik meg az 1992-ben újjáépített kápolna helyével, amely a régitől úgy 25m-re ÉK-re került.

A Szent Anna kápolna időben vándorol!

Fenti tanulmányt ugyan magam állítottam össze, de a többszámot, az ügyben önzetlenül segítő jó néhány kolegám és ismerősöm miatt írtam. Ezúton szeretném köszönetemet kifejezni nekik példaadó magatartásukért, akik ezen a jó úton járva kelnek reggelente!

Amennyiben ezt a tanulmányt olvasva hozzájárulnak, illetve kérik, a későbbiekben közzéteszem a nevüket.

Végül egy észrevétel, a mai helyszínt és az 1931-es fotót összevetve:

- A kápolna melletti ferde, görbe odvas fa (ma kb. 70cm átmérőjű) véleményem szerint egyezik az 1931-es archív (4.3.) fotón lévővel. Az ott még látható ferdén lefűrészelt tönk mára már kikorhadt. Az utolsó oldalon közlöm az 1931-es (4.3.) és a „mai” (9.1) kép és összeillesztését (9.2. kép) a Szent Anna kápolnáról és helyéről továbbgondolásra.

Budapest, 2015. október 13-án

Hingyi Sándor

földmérő

NIVELLUM KFT.
1074 Bp., Alsóerdősor u. 8
Adószám: 12865246-2-42
OTP: 11713005-20378554

9.1. kép: Szent Anna kápolna (1888-1941) azonosított helye 2014-ben.

9.2. kép: Szent Anna kápolna 1931-es fotójának beillesztése a 2014-ben azonosított helyére.